2 Αυγούστου 2021

Ο Ανθρωπισμός (Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, Συγγραφέας)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Ανθρωπισμός αποτελεί την ηθική και αισθητική έκφραση της Αναγέννησης. Ως τότε η ζωή του κόσμου οριοζόταν και προαγόταν με

χούσε τη δημιουργία
ι τους στόχους της
θανασία.

σε φώτα και πανηγυρισμούς, καταλύει την από αιώνων, επισφραγισμένη με τη χριστιανική αποκάλυψη, ιεραρχία του κόσμου, εκθρονίζει το Θεό απ’ το κέντρο του σύμπαντος και τοποθετεί στη θέση του τον άνθρωπο. Χαράζει μια αληθινά μεγάλη και τρομερά επικίνδυνη εποχή, η εποχή του Ανθρωπισμού.

Στην αρχή το σχήμα προβάλλεται ως δυαρχικό: ο Θεός κι ο Άνθρωπος στέκονται αντίκρυ και διαλέγονται. Ο άνθρωπος ενδιαφέρεται για την αιωνιότητα της χάριτος αλλά φροντίζει και για την επίγεια ζωή του, τις απολαύσεις και τις τιμές της. Αλλά η ανταρσία του ανθρώπου δεν έμελλε να σταματήσει ως Ιδώ. Και σιγά-σιγά ο Θεός παραμερίζεται, μπαίνει -από ύψιστη αρχή και Πατέρας και Κυβερνήτης του κόσμου και του Ανθρώπου- στη σκιά, και τη θέση του, μέσα σε αποθεωτικές ιαχές, καταλαμβάνει ο άνθρωπος. Από το πρωτείο του Θεού πάμε στο πρωτείο του Ανθρώπου: αυτό είναι το κίνημα της Αναγέννησης και το περιεχόμενο του ανθρωπισμού. Από τη θεοκρατία καταλήγουμε στην Ανθρωποκρατία. Ο εγωισμός του ανθρώπου πραγματοποίησε το γκρέμισμα της αιώνιας και φυσικής τάξης του κόσμου και προσπάθησε να θεμελιώσει μια νέα τάξη.

Μελέτησε τότε τους αρχαίους Έλληνες, του φάνηκε πως τότε μονάχα ανακάλυψε τον κόσμο και τη γλύκα της ζωής, ανακάλυψε το κορμί του σε βάρος της σκοτισμένης πια ψυχής κι έπλασε τον κόσμο με φρόνημα εγκόσμιο και εγωιστικά αναρχικό. Οι αρχαίοι όμως Έλληνες μάς έδωσαν έναν «ανθρωπισμό» γεμάτον από πάθος αλήθειας, από επιπόθηση του θείου, από μυστήριο κι από καημό αθανασίας. Τί σχέση μπορεί να έχει τούτος ο αναγεννησιακός επώνυμος Ανθρωπισμός με το ηθικό άνοιγμα του αρχαίου κόσμου προς τον ουρανό;

Ως τότε ο κόσμος ήταν γεμάτος από το μυστήριο. Η ψυχή κινούνταν ευκολότερα κι έβρισκε το στόχο της: την αιωνιότητα. Ο άνθρωπος δεν ήταν αδικημένος αλλά σωστά τοποθετημένος μέσα στη ζωή αυτή που είναι δοκιμασία και άθληση για να κερδηθεί η άλλη.

Όμως ο Ανθρωπισμός, ανατρέποντας την τάξη της δημιουργίας, προβλήθηκε ως κίνημα λυτρωτικό του ανθρώπου. Λυτρωτικό όμως από τί; Ο άνθρωπος δεν ήταν ουσιαστικά σκλαβωμένος αλλά σωστά τοποθετημένος αντίκρυ στη μοίρα του.

Ο μύθος ότι ο Μεσαίωνας ήταν εποχή σκοτεινή και υποδηλωτική του ανθρώπου, έχει στις μέρες μας διαλυθεί. Γιατί μέσα στα σπλάχνα του Μεσαίωνα κυοφορήθηκε ό,τι πιο υψηλό και ανθεκτικό στεφάνωσε την Αναγέννηση. Και πέρα απ’ αυτό, κάθε εποχή έχει τη δικαίωσή της μέσα στην ιστορία. Τώρα όμως, χάνοντας ο άνθρωπος την ισορροπία του, βουλιάζει στην αμφιβολία, στο φόβο, στη μοναξιά. Ο ανθρωπισμός -χωρίς Θεό – κατευθύνεται στην απανθρωπία.

Ο ορθολογισμός, φυσικό γέννημα του Ανθρωπισμού, φθείρει σιγά – σιγά τις αιώνιες αξίες, σταλάζει τον σκεπτικισμό, καλλιεργεί την άρνηση. Ο κόσμος είχε χάσει την ισορροπία του αλλά έπρεπε να περάσουν αιώνες για να το αισθανθεί κάτω απ’ το αιματηρό χτύπημα των δύο Παγκοσμίων πολέμων της εποχής αυτής της ασωτίας.

Ο Ανθρωπισμός δεν μπόρεσε να σώσει τον κόσμο και να διασφαλίσει την ειρήνη. Ο άνθρωπος προβλήθηκε ως Αρχή γενική και από όλους αποδεκτή αλλά η Αρχή χτυπήθηκε θανάσιμα από λαούς που ακριβώς είχαν καλλιεργήσει τις ανθρωπιστικές σπουδές και είχαν αποθεώσει τα ανθρωπιστικά ιδεώδη. Γιατί ο ανθρωπισμός ούτε σωστά ερμηνεύει ούτε εξαντλεί τη ζωή και την αποστολή μας μέσα στο κόσμο αυτό. Ο ανθρωπισμός μπορεί να σωθεί μονάχα ως «τμήμα», «ως κλάδος», ως μέρος. Γιατί ο Χριστιανισμός είναι μαζί και βαθύτατα, αυθεντικά Ανθρωπισμός. Ο Ανθρωπισμός αυτοτελής, τρέφεται από επίπεδες, λογικές διαπιστώσεις κι από θανατερές αμφιβολίες. Ο Χριστιανισμός από μυστηριώδεις αποκαλύψεις κι από υπερβατικές βεβαιότητες.

Ο Ανθρωπισμός συστέλλει τη ζωή· ο Χριστιανισμός τη διαστέλλει στο άπειρο. Ο Ανθρωπισμός απομένει αμήχανος μπροστά στο φαινόμενο του ανθρώπου και προσπαθεί να το ερμηνεύσει εξελικτικά, βιολογικά.

Ο Χριστιανισμός φωτίζει τον άνθρωπο διά του Θεού και διά της γεμάτης αγάπη Σοφίας Του. Ο Ανθρωπισμός προσπαθεί να σώσει τον άνθρωπο με κοινωνικά έργα. Ο Χριστιανισμός σώζει με την Αγάπη του Θεού και την Αγιότητα. Κι όταν λέμε Χριστιανισμό, εννοούμε την Εκκλησία. Αλλά στην ώρα της Αναγέννησης, ζώντας κι η Εκκλησία σε κρίση βαθειά, είχε κρύψει τον αποκαλυπτικό της χαρακτήρα και την προφητική της μοναδικότητα.

Ζούμε σήμερα τ’ αποτελέσματα αυτής της αντιθεϊκής επανάστασης που άρχισε από την Αναγέννηση. Πολύ αργήσαμε να κατανοήσουμε, αφού μέσα σε αίμα και θάνατο βούλιαξαν όλες οι περί ιερότητας του ανθρώπου ανθρωπιστικές βεβαιότητες, πως απεμπολήσαμε το μέγιστο, το όλο, δηλαδή το Χριστιανισμό, για να κρατήσουμε, τυφλωμένοι από εγωισμό, το ελάχιστο, τον Ανθρωπισμό. Από τότε που ανατρέψαμε πανηγυρικά την ιεραρχία του σύμπαντος και ζητήσαμε την θεοποίηση του ανθρώπου, η οικουμένη περπατά πλάι σε βάραθρα απελπισμένη, σε αδιέξοδα ηθικά. Οορθολογισμός δεν μπόρεσε με τα χοϊκά του μέτρα να ερμηνεύσει τη ζωή και να αιτιολογήσει την παρουσία του ανθρώπου και το θάνατό του. Και ο κόσμος, αναζητώντας το χαμένο μυστήριο ξέπεσε στον παραλογισμό.

Ο πρακτικός και ηθικός παραλογισμός της σημερινής ζωής είναι ο τελευταίος απόηχος της τρομερής πτώσης του ανθρωπισμού. Δεν μιλούμε πια, μέσα σ’ αυτή

την ερήμωση, για επιστροφή, γιατί όλες οι γέφυρες είναι γκρεμισμένες. Μιλούμε για επανεύρεση του Θεού. Για ταπείνωση, μετάνοια και Αγάπη. Τότε μονάχα θα ξαναϊσορροπήσει ο κόσμος και θα ξαναγίνει η ζωή μας φυσική, σωστά ιεραρχημένη, ζωή αληθινά ανθρώπινη.

πηγή: *Κ. Ε. Τσιρόπουλου, «Δοκίμια ευθύνης», εκδ. ΑΣΤΗΡ, σ. 16-19*